

PAASTOAMINEN JA PAHENNUS

TM Markus Paavola

Vuorisaarnassaan Kristus kehottaa meitä sanoen: “Ja kun paastoatte, älkää olko synkännäköisiä niinkuin ulkokullatut; sillä he tekevät kasvonsa surkeiksi, että ihmiset näkisivät heidän paastoavan. Totisesti minä sanon teille: he ovat saaneet palkkansa. Vaan kun sinä paastoat, niin voitele pääsi ja pese kasvosi, etteivät paastoamistasi näkisi ihmiset, vaan sinun Isäsi, joka on salassa; ja sinun Isäsi, joka salassa näkee, maksaa sinulle” (Matt. 6:16–18).

Tämä Kristuksen opetus on eräs eniten painotettuja aikanamme, mutta ei välttämättä niitä parhaiten ymmärrettyjä ja omaksuttuja. Hyvin usein, melkeinpä tavan takaa, se ymmärretään väärin. Lopputuloksena on sitten sen mukainen. Olemme löytäneet tekosyyin luopua paastoamisesta joko kokonaan tai ainakin ihmisten ilmoille tullessamme.

Ongelmaa on käsitellyt kreikkalainen arkkimandriitta Epifanios Theodoropoulos. Hän neuvoo: “Kun me paastoamme tai toteutamme mitä tahansa hyvää, meidän täytyy toimia nöyryyden hengessä, ‘ansiottomina palvelijoina’ (Luuk. 17:10), kuuliaisina Kirkon säädöksille. Näin meidän tulee tehdä kokonaan riippumatta siitä, näkevätkö muut meidät vai eivät. Kuten meidän ei pidä etsiä ylistystä ihmisiltä, meidän ei myöskään pidä pelätä heidän moitteitaan ja huomautuksiaan tehdessämme sen, mihin Jumalan käskyt velvoittavat.”

Loppujen lopuksi Kristuksen opetus ei alkuunkaan tarkoita sitä, mitä olemme ajatelleet sen tarkoittavan. Se ei anna mitään syytä olla paastoamatta, vaikka paastoaminen ihmisten silmien alla saattaa koitua meille tuomioksi, jos harjoitamme sitä väärässä hengessä. Pikemminkin tämä Kristuksen opetus tarkoittaa juuri päinvastaista, eli sitä, että paastotessamme meidän ei tulisi lainkaan kiinnittää huomiota siihen, mitä ihmiset meistä ajattelevat. Näin tehden me jo vältämme ne karikot, joilta Kristus nimenomaisesti haluaa meidät varjella.

On totta, että joku voi pahentua paastoamisestamme, sillä ihmisillä on merkillinen tapa kääntää omatuntonsa soimaukset lähimmäisiinsä. Syvimmiltään ongelmana ei olekaan toisen osapuolen paastoaminen, vaan toisen paastottomuus. Miten tällaiseen olisi suhtauduttava? Arkkimandriitta Epifanios sanoo: “Ei ole oikein, että tässä asiassa olemme riippuvaisia siitä, murehtuuko tai pahentuuko joku meidän tähtemme. Jos me teemme velvollisuutemme, vastuu pahentumisesta raskauttaa pahentunutta, joka viime kädessä ei tunnusta Kristuksen ja Hänen kirkkonsa arvovaltaa elämäämme nähden tai pyrkii oikeuttamaan oman voimattomuutensa.”

Vielä hän jatkaa: “Yleensä ajattelemme niitä, jotka pahentuvat nähdessään meidän paastoavan, mutta jätämme vaille huomiota ne, jotka näkevät meidän rikkovan paastoa – olettaen, että he tietävät periaattemme ja uskomme sisällön. Tässä viimeksi mainitussa tapauksessa pahentumisesta aiheutuva vastuu lankeaa meidän päällemme, sillä me olemme käskyjen rikkojia.”

Vilpitön kuuliaisuus paastosäännöille tekee meidät vapaiksi muiden ihmisten arvostelulta, mutta paaston rikkomisen koituu aina tuomioksemme. Saattaa olla, että emme ainoastaan murehduta uskonveljeämme, vaan samalla altistamme myös hänet paastosääntöjen rikkomiselle, jopa välinpitämättömyydelle paastoa kohtaan. Näin oma rikkomuksemme moninkertaistuu. On helppo rikkoa, mutta vaikeaa ja työlästä rakentaa. Hengelliseen rakentamiseen vaaditaan, ei ainoastaan rukousta, vaan yhtä lailla paastoa. Muuten käy niin, että kasteessa meistä ajettu paha henki palaa takaisin, löytää vanhan korsunsa tyhjillään ja asettuu tovereineen taloksi.

Valitettavasti ulotamme vääristyneen tulkintamme Kristuksen opetuksesta usein laajemmallekin kuin vain paastosääntöihin. Eräs sovellutuksista on ajatus, että Kirkossa rukoillessamme meidän on ulkoisesti esiinnyttävä ikään kuin emme rukoilisi lainkaan, jotta emme tulisi antaneeksi hurskastelevaa kuvaa itsestämme. Tämähän pitäisi edistää rukouselämäämme? Ihminen ei ole pelkkä sielu, vaan myös ruumis. Todellisuudessa me emme levottomalla liikehdinnällämme häiritse ainoastaan omaa rukoustamme, vaan todennäköisesti myös joidenkin kansakilvoittelijoidemme rukousta. Tällainen on täysin hullunkurista.

Yhtä lailla tämän kaltaisiin vääristymiin arkkimandriitta Epifanios ottaa kantaa. Hän sanoo, että jos “ulotamme tämän nurjan ajattelutapamme Kirkon muihinkin säädöksiin, me tuhoamme koko Jumalan moraalilain.”

Hän antaa itse erään selventävän esimerkin: “Haluan esimerkiksi mennä kirkkoon. Matkalla tapaan melkein aina ihmisiä. Ajattelen: ‘Jos astun kirkkoon ja he näkevät minut, he vaivaantuvat ja raivostuvat ollessaan jumalankieltäjiä. Jos he taas ovat hurskaita uskovia, he ylistävät minua siitä, että kirkkoon menollani osoitan olevani erinomainen kristitty, ja niin heiltä saatu kiitos pyyhkii pois kirkossa käynnistä koituvan hyödyn. Parempi on siis olla lähtemättä kirkkoon ja mennä sinne joskus toiste, kun kukaan ei näe.’ Näin ajateltaessa kirkossa käynti jää tyystin! Mutta missä tällaista opetetaan? Mikä Evankeliumi kehottaa meitä toimimaan näin?”

Itse paastosäännöistä arkkimandriitta Epifanios sanoo vielä: “Paaston arvo on niin suuri, että ellei Kirkko aikanaan olisi antanut säädöstä siitä, sen pitäisi tehdä se nyt. Meidän ei suinkaan pitäisi kulkea päinvastaiseen suuntaan ja pyytää, että tämä jo vuosisatoja sitten vakiintunut käytäntö, joka on tuottanut niin monia Pyhiä, lakkautettaisiin tai muutettaisiin!”

Monasti pahoittelemme sitä, että aikanamme on niin vähän ohjaajavanhuksia, jotka opastavat meitä kristillisessä vaelluksessamme. Mitä tehdä? Tito Colliander kertoo, että apostolien ajoista lähtien Kirkolla on ollut opastaja, jonka voimme tavoittaa kaikkialta, olimme maalla tai kaupungissa, naimisissa tai naimattomia, köyhiä tai rikkaita. Tälle opettajalle me voimme osoittaa sitä kuuliaisuutta, joka luonnehtii ohjaajavanhuksen ja hengellisen lapsen suhdetta ja se puolestaan ohjaa tietämme. Tämän verrattoman opettajan nimi on pyhä paasto.

Milloinkaan ei kristillisen elämän viettäminen ole ollut niin vaikeaa kuin omalla ajallamme. Milloinkaan ei siis kuuliaisuus hengellisen elämän perustana oleville paastosäännöille ole ollut yhtä tärkeää kuin nyt. Paasto ei toki ole itsetarkoitus. Itsetarkoitus ei ole rakennuksen perustakaan, mutta ilman perustaa ei mikään rakennus kauan pystyssä pysy.